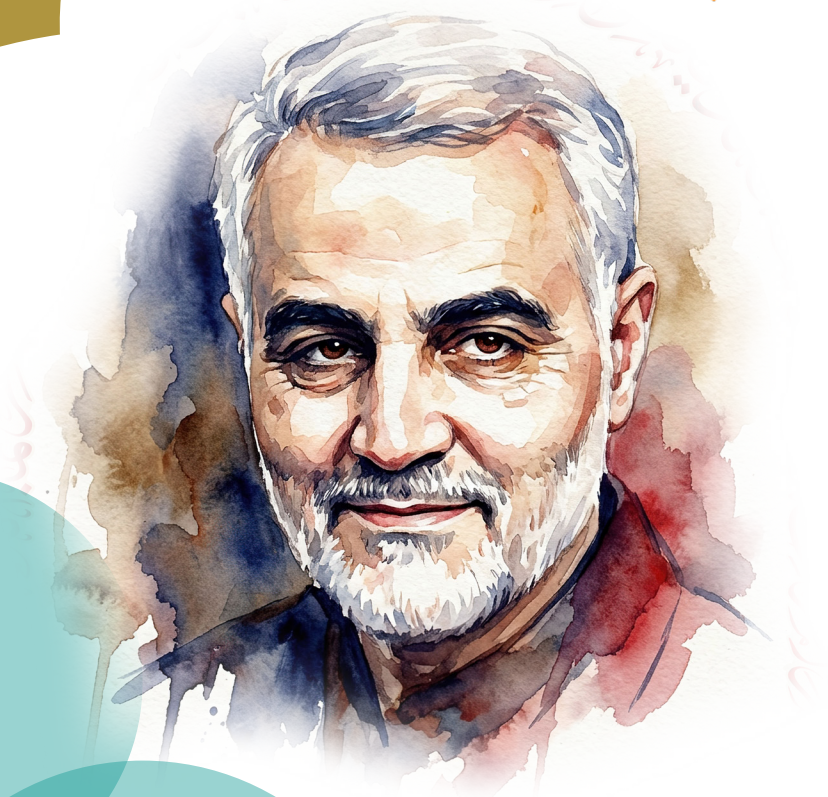

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سیر مطالعاتی
زندگی، خاطرات و مکتب
شهید حاج قاسم سلیمانی

پیشنهادهنده:

حاج سجاد کاووسی (قاری بین المللی قرآن و مدیر دارالقرآن شهید فاتحی، آموزش و پرورش شهرستان نیر)

سطح مخاطب: خواننده تجربی

قهرمانان، آرمان‌های یک ملت را به تصویر می‌کشند و آن‌ها را برای مردم ملموس می‌سازند. قهرمانان، رویاهای کودکان و نوجوانان را شکل می‌دهند. در گفتمان انقلاب اسلامی، تیپ قهرمان، اوج قدرت و اراده است؛ اراده‌ای که در میدان عمل تحقق می‌یابد.

قهرمان انقلاب اسلامی، بسیجی شهید است. حاج قاسم سلیمانی نمونه برجسته این تیپ قهرمانی بود؛ قهرمانی بی‌مرز در جغرافیای مقاومت، یک «جهان‌مرد» ایرانی که فرمانده میدان در ایران، عراق، سوریه، لبنان، یمن، افغانستان و هر نقطه‌ای بود که مقاومت معنا می‌یافت. او شمایل قهرمان انقلاب اسلامی را برای ما ترسیم کرد؛ شمایی که راهش همچنان ادامه دارد. از این رو، شناخت عظمت، شجاعت و سیره حاج قاسم سلیمانی – که فراتر از یک فرد و در حکم یک «مکتب» است – ضرورتی فرهنگی و تربیتی به شمار می‌آید. مکتبی که ابعاد مختلف زندگی فردی، اجتماعی و انقلابی ما را دربر می‌گیرد و می‌توان از آموزه‌های آن بهره‌مند شد. در همین راستا، رهبر معظم انقلاب اسلامی در خطبه‌های نماز جمعه تهران (۲۷ دی ۱۳۹۸) فرمودند:

«ما به حاج قاسم سلیمانی شهید عزیز به چشم یک فرد نگاه نمی‌کنیم، به چشم یک مکتب نگاه می‌کنیم.»

به‌منظور آشنایی عمیق‌تر با مکتب شهید حاج قاسم سلیمانی، سیر مطالعاتی زیر پیشنهاد می‌شود:

۱. **شاخص‌های مکتب شهید سلیمانی**، نویسنده: علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۵ ساعت.
۲. **این مرد پایان ندارد**، نویسنده: سید علی بنی‌لوحی، ناشر: راه بهشت، زمان تقریبی مطالعه: ۱۰ ساعت.
۳. **حاج قاسمی که من می‌شناسم**، نویسنده: علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۶ ساعت.
۴. **مالک زمان** (برگرفته از سخنان امیرالمؤمنین علیه‌السلام به مالک اشتر و خاطرات سرباز اسلام حاج قاسم سلیمانی)، نویسنده: گروه فرهنگی شهید ابراهیم هادی، ناشر: انتشارات شهید ابراهیم هادی، زمان تقریبی مطالعه: ۵ ساعت.
۵. **از چیزی نمی‌ترسیدم**، نویسنده: قاسم سلیمانی، ناشر: انتشارات مکتب حاج قاسم، زمان تقریبی مطالعه: ۷ ساعت.
۶. **سلیمانی عزیز**، جلد اول، نویسنده: مجموعه نویسندگان، ناشر: حماسه یاران، زمان تقریبی مطالعه: ۱۰ ساعت.
۷. **سلیمانی عزیز**، جلد دوم، نویسنده: مهدی قربانی، ناشر: حماسه یاران، زمان تقریبی مطالعه: ۱۱ ساعت.
۸. **آوردین**، جلد اول، نویسنده: بهزاد دانشگر، ناشر: ستارگان درخشان، زمان تقریبی مطالعه: ۴ ساعت.
۹. **عزیز زیبای من**، نویسنده: زینب مولایی، ناشر: مکتب حاج قاسم، زمان تقریبی مطالعه: ۷ ساعت.
۱۰. **سیمای سلیمانی**، نویسنده: علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۷ ساعت.

پیشنهاد دهنده:

ژاله کریمی (مدرس دانشگاه و پژوهشگر قرآن)

سطح مخاطب: خواننده تجربی

قاسم سلیمانی یکی از چهره‌های شاخص معاصر ایران است که مسیر زندگی‌اش از یک روستای ساده در جنوب شرق کشور آغاز شد و به یکی از تأثیرگذارترین موقعیت‌های نظامی جمهوری اسلامی ایران انجامید. او در سال ۱۳۳۵ در استان کرمان متولد شد و کودکی و نوجوانی خود را در فضایی سپری کرد که کار، تلاش و سختی‌های معیشتی، بخشی طبیعی از زیست روزمره مردم آن منطقه بود. همین زیست اولیه، روحیه‌ای سخت‌کوش، مقاوم و عمل‌گرا در او شکل داد؛ ویژگی‌هایی که بعدها در مسیر حرفه‌ای و نظامی‌اش برجسته‌تر شدند.

با پیروزی انقلاب اسلامی، فضای اجتماعی و سیاسی ایران دگرگون شد و بسیاری از جوانان آن نسل به فعالیت‌های انقلابی و سپس حضور در نهادهای تازه‌تأسیس روی آوردند. سلیمانی نیز در همین بستر وارد سپاه پاسداران شد. اندکی بعد، آغاز جنگ ایران و عراق، نقطه‌ای تعیین‌کننده در زندگی او و هم‌نسلانش بود. حضور فعال در جبهه‌ها و تجربه‌های میدانی، او را به تدریج از یک نیروی حاضر در میدان به فرمانده‌ای در سطوح بالاتر تبدیل کرد. جنگ، نگاه او را نسبت به مفاهیمی چون امنیت، دفاع و «حفظ کشور» شکل داد و مسیر آینده‌اش را به سمت فرماندهی و مدیریت نظامی سوق داد.

پس از پایان جنگ، با تغییر ماهیت تهدیدها و پیچیده‌تر شدن مسائل امنیتی، فعالیت‌های سلیمانی بیشتر در حوزه‌های امنیتی و مرزی متمرکز شد. در سال ۱۳۷۶، او به فرماندهی نیروی قدس سپاه پاسداران منصوب شد؛ جایگاهی که از آن پس نامش را با تحولات منطقه‌ای گره زد. نیروی قدس مأموریت عملیات برون‌مرزی و تعاملات منطقه‌ای را بر عهده داشت و رخدادهایی چون تحولات عراق، بحران سوریه و ظهور گروه‌هایی مانند داعش، نقش این نیرو و فرمانده آن را بیش از پیش در کانون توجه قرار داد.

در نگاه موافقان، سلیمانی فرمانده‌ای میدانی و برنامه‌ریز بود که توانست در مقابله با گروه‌های افراطی نقشی تعیین‌کننده ایفا کند و امنیت ایران را فراتر از مرزهای جغرافیایی دنبال کند. در مقابل، مخالفان او را نماد نفوذ نظامی ایران در منطقه می‌دانستند و از همین رو، همواره در مرکز مناقشه‌های سیاسی و رسانه‌ای قرار داشت. به این ترتیب، زندگی او صرفاً یک زندگی‌نامه فردی نبود، بلکه با سیاست، امنیت و منازعه‌های منطقه‌ای درهم تنیده شد و تصویری چندلایه و متفاوت در داخل و خارج از ایران پدید آورد.

سرانجام در ۱۳ دی ۱۳۹۸، قاسم سلیمانی در بغداد و در جریان یک حمله هوایی کشته شد؛ رخدادی که بازتاب گسترده‌ای در ایران و جهان داشت و پیامدهای سیاسی، اجتماعی و رسانه‌ای فراوانی به دنبال آورد. مراسم تشییع او در شهرهای مختلف ایران به یکی از بزرگ‌ترین تجمع‌های عمومی آن سال‌ها بدل شد و پس از آن نیز بحث درباره نقش، جایگاه و میراث او همچنان ادامه یافت.

سیر زندگی قاسم سلیمانی نشان می‌دهد چگونه فردی برخاسته از زیستی ساده می‌تواند در بستر تحولات تاریخی، به شخصیتی اثرگذار در سطح ملی و منطقه‌ای تبدیل شود. پیوند عمیق زندگی او با جنگ، امنیت و سیاست، سبب شده است که همچنان موضوع گفت‌وگو و مطالعه باشد؛ شخصیتی که برای گروهی نماد امنیت و برای گروهی دیگر نماینده سیاستی منطقه‌ای و بحث‌برانگیز است. با این همه، نام او به‌عنوان یکی از چهره‌های تأثیرگذار چنددهه اخیر ایران در تاریخ سیاسی و نظامی کشور ثبت شده است. سری مطالعاتی زیر برای شناخت هرچه بیشتر اوست.

۱. **از چیزی نمی‌ترسیدم**، نویسنده: قاسم سلیمانی، ناشر: مکتب حاج قاسم، زمان تقریبی مطالعه: ۵ ساعت
۲. **سرباز قاسم سلیمانی**، نویسنده: مصطفی رحیمی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۲۰ ساعت
۳. **حاج قاسمی که من می‌شناسم**، نویسندگان: سعید علامیان و علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۶ ساعت
۴. **نامزد گلوله‌ها**، نویسنده: مرتضی سرهنگی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۴ ساعت
۵. **هزارجان گرامی**، نویسنده: ساجده ابراهیمی، ناشر: سوره مهر، زمان تقریبی مطالعه: ۹ ساعت
۶. **این مرد پایان ندارد**، نویسنده: سید علی بنی‌لوحی، ناشر: راه بهشت، زمان تقریبی مطالعه: ۸ ساعت
۷. **من قاسم سلیمانی‌ام**، نویسنده: مرتضی شاه‌کرم، ناشر: سوره مهر، زمان تقریبی مطالعه: ۳ ساعت
۸. **ذوالفقار**، نویسنده: علی اکبر مزآبادی، ناشر: یازهرا(س)، زمان تقریبی مطالعه: ۸ ساعت
۹. **رفیق خوشبخت ما**، نویسنده: سید عبدالمجید کریمی، ناشر: زائر رضوی، زمان تقریبی مطالعه: ۴ ساعت
۱۰. **متولد مارس**، نویسنده: علی اکبر مزآبادی، ناشر: یازهرا(س)، زمان تقریبی مطالعه: ۷ ساعت

پیشنهاد دهنده:

سارا عرفانی (نویسنده)

سطح مخاطب: خواننده تجربی

تاریخ پرافتخار سرزمین ما، در گذر سالیان، فرزندان غیرتمند و وارسته‌ای را در دامن خود پرورانده است که تا ابد مایهٔ فخر این ملت‌اند. در میان این فرزندان، بزرگ‌مردان جان‌برکفی که رهرو انقلاب راستین امام خمینی (ره) بوده‌اند، از اسطوره‌های ماندگار ایران اسلامی به شمار می‌روند؛ مردانی که شناخت هرچه عمیق‌تر سیره و منش آنان، درک ضرورت پاسداری از آرمان‌های انقلاب اسلامی و تبعیت از رهبری حکیمانهٔ نظام را افزون می‌سازد. شهید سپهبد حاج قاسم سلیمانی، این سرباز نابغهٔ میدان‌های سخت و عارف تسلیم در برابر پروردگار، تا واپسین لحظهٔ حیات، سنگربان غیور این سرزمین بود و امروز نیز از افق شهادت، پاسدار عزت و امنیت ایران اسلامی است. بی‌تردید، شناخت دقیق‌تر مرام و مسلک این شهید بزرگوار می‌تواند زمینه‌ساز پرورش «سلیمانی»‌های دیگری در آینده باشد.

این سیر مطالعاتی مختصر، بر اساس ده کتاب با محور زندگی، مجاهدت‌ها و منش این قهرمان ملی تدوین شده است. پیشنهاد می‌شود مطالعه از اثری مبتنی بر زندگی‌نامهٔ خودنوشت شهید سلیمانی آغاز شود تا مخاطب، این شخصیت ماندگار را به دور از اغراق و از زبان خود او بشناسد و دریابد چگونه از دل یک زندگی ساده و روستایی، به قله‌های رشادت، مردانگی و اخلاص راه یافت.

۱. از چیزی نمی‌ترسیدم، زندگی‌نامهٔ خودنوشت قاسم سلیمانی، ویراستار: محمد مهدی باقری، ناشر: مکتب حاج قاسم، زمان تقریبی مطالعه: ۵ ساعت.

۲. سیمای سلیمانی، خاطراتی از زندگی شهید حاج قاسم سلیمانی، گردآوری: علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۸ ساعت.

۳. نامزد گلوله‌ها، سفری به زندگی حاج قاسم سلیمانی، نویسنده: مرتضی سرهنگی، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۴ ساعت.

۴. حاج قاسمی که من می‌شناسم، روایت رفاقت چهل ساله، گردآوری: علی شیرازی، به کوشش: سعید علامیان، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۶ ساعت.

۵. رقص جولان بر سر میدان، خاطرات حاج قاسم سلیمانی از شهیدان دفاع مقدس و جبههٔ مقاومت، تحقیق و نگارش: گروه تحقیق انتشارات خط مقدم، ناشر: خط مقدم، زمان تقریبی مطالعه: ۱۱ ساعت.

۶. این مرد پایان ندارد، زندگی‌نامهٔ شهید قاسم سلیمانی، نویسنده: سیدعلی بنی‌لوحی، ناشر: راه بهشت، زمان تقریبی مطالعه: ۱۰ ساعت.

۷. **قاف**، برش‌هایی از خاطرات سردار شهید قاسم سلیمانی درباره جنگ ۳۳ روزه لبنان، بازنویسی: سارا عرفانی، ناشر: انقلاب اسلامی، زمان تقریبی مطالعه: ۲ ساعت.
۸. **ایستاده بر افق**، کنکاشی در رفتار مدیریتی شهید قاسم سلیمانی، نویسنده: محمدرضا سلطانی، ناشر: مؤسسه فرهنگی-هنری قدر ولایت، زمان تقریبی مطالعه: ۶ ساعت.
۹. **سلیمانی عزیز**، گذری بر زندگی و رزم شهید قاسم سلیمانی و متن کامل وصیت‌نامه، گردآورندگان: عالمه طهماسبی، لیلا موسوی، مهدی قربانی، ناشر: حماسه یاران، زمان تقریبی مطالعه: ۱۰ ساعت.
۱۰. **هزار جان گرامی**، روایت بدرقه حاج قاسم سلیمانی، نویسنده: ساجده ابراهیمی، ناشر: سوره مهر، زمان تقریبی مطالعه: ۱۱ ساعت

پیشنهادهنده:

زهرا خسروی (دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث)

سطح مخاطب: خواننده تجربی

تحلیل محتوایی

قاسم سلیمانی (۱۳۳۵-۱۳۹۸)، که پس از شهادت با عنوان «سردار دل‌ها» شناخته شد، از فرماندهان برجسته نظامی جمهوری اسلامی ایران بود. وی از سال ۱۳۷۶ تا زمان شهادتش در دی‌ماه ۱۳۹۸، فرماندهی نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را بر عهده داشت.

سلیمانی به تصریح خود، در جریان انقلاب اسلامی از فعالان راهپیمایی‌ها و اعتصاب‌های کرمان و از مبارزان علیه حکومت شاهنشاهی بود. در دوران جنگ ایران و عراق، فرماندهی لشکر ۴۱ ثارالله کرمان را بر عهده داشت و در عملیات‌های مهمی چون والفجر ۸، کربلای ۴ و کربلای ۵ نقش‌آفرینی کرد.

در سال ۱۳۷۶، با حکم آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، به فرماندهی نیروی قدس سپاه منصوب شد؛ نهادی که مسئولیت مأموریت‌های برون‌مرزی سپاه را بر عهده دارد. اخلاص، شجاعت، روحیه شهادت‌طلبی، ارادت و تمسک به اهل‌بیت (ع)، ولایت‌مداری، تعبد و معنویت، نبوغ نظامی، نظم و انضباط، و مردمی‌بودن از ویژگی‌های برجسته شخصیتی او به شمار می‌آید.

آیت‌الله خامنه‌ای نیز از او به‌عنوان «چهره‌ای بین‌المللی از مقاومت»، «پرورش‌یافته اسلام» و «تربیت‌شده مکتب امام خمینی (ره)» یاد کرده است.

فهرست پیش‌رو، مجموعه‌ای از آثار منتشرشده در حوزه خاطرات، روایت‌ها و زندگی‌نگاری حاج قاسم سلیمانی را دربرمی‌گیرد و می‌تواند برای آشنایی تدریجی و عمیق‌تر با ابعاد شخصیتی، معنوی و میدانی او مورد استفاده قرار گیرد.

فهرست آثار پیشنهادی

۱. **حاج قاسم**، نویسنده: علی اکبری مزدآبادی، ناشر: یا زهرا (س)، ۱۳۹۴، زمان تقریبی مطالعه: ۶،۵ ساعت.
۲. **ذوالفقار**، نویسنده: علی اکبری مزدآبادی، ناشر: یا زهرا (س)، ۱۳۹۸، زمان تقریبی مطالعه: ۸ ساعت.
۳. **این مرد پایان ندارد**، نویسنده: سیدعلی بنی‌لوحی، ناشر: راه بهشت، ۱۳۹۸، زمان تقریبی مطالعه: ۸،۵ ساعت.
۴. **از چیزی نمی‌ترسیدم**، نویسنده: قاسم سلیمانی، ناشر: مکتب حاج قاسم، ۱۳۹۹، زمان تقریبی مطالعه: ۴ ساعت.
۵. **متولد مارس**، نویسنده: علی اکبری مزدآبادی، ناشر: یا زهرا (س)، ۱۳۹۹، زمان تقریبی مطالعه: ۶،۵ ساعت.
۶. **مالک زمان**، نویسنده: گروه فرهنگی شهید ابراهیم هادی، ناشر: شهید ابراهیم هادی، ۱۳۹۹، زمان تقریبی مطالعه: ۶،۵ ساعت.

مطالعه: ۴ ساعت.

۷. **سیمای سلیمانی**، نویسنده: علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، ۱۴۰۰، زمان تقریبی مطالعه: ۸ ساعت.
۸. **حاج قاسمی که من می‌شناسم**، نویسنده: علی شیرازی، ناشر: خط مقدم، ۱۴۰۰، زمان تقریبی مطالعه: ۶ ساعت.
۹. **نامزد گلوله‌ها**، نویسنده: مرتضی سرهنگی، ناشر: خط مقدم، ۱۴۰۱، زمان تقریبی مطالعه: ۴ ساعت.
۱۰. **سرباز قاسم سلیمانی**، نویسنده: مصطفی رحیمی، ناشر: خط مقدم، ۱۴۰۲، زمان تقریبی مطالعه: ۲۰ ساعت.

